

به کوشش غلامرضا منفرد

کتابهای منتقوه در پاییز ۷۵

کتابشناسی تحلیلی

یادداشت

یکی از مهمترین بخشهای پژوهشنامه، «کتابشناسی تحلیلی» است. در این بخش تمامی کتابهایی که در یک فصل در حوزه ادبیات کودک و نوجوان به طبع رسیده است، در شورایی اولیه بررسی می‌شود. سپس آثار برتر به شورای عالی ارسال می‌گردند تا بررسی و تحلیل شوند. آن‌گاه تعدادی از کل کتابها که به تشخیص شوراهای ارزش بیشتری برای طرح دارند، با ارائه چکیده آنها تحلیل و معرفی خواهند شد. هدف از کتابشناسی تحلیلی، نقد آثار نامناسب و مضر نیست بلکه معرفی کتابهای خواندنی و نیز ارج نهادن به آثار خوب، خیلی خوب و عالی است. درباره ترکیب دو شورا و شیوه کارشان مواردی قابل ذکر است:

۱. اعضای شورای اول:

- مصطفی خُرامان: نویسنده و کارشناس داستان
- بابک نیک‌طلب: شاعر و کارشناس شعر کودک و نوجوان
- غلامرضا منفرد: کارشناس ارشد آموزش و پرورش و مدرس مرکز تربیت معلم
- زهرا درودیان: مسئول اجرایی کتابشناسی

۲. اعضای شورای عالی:

- سوسن طاق‌دیس: نویسنده و کارشناس داستان کودک و نوجوان
- شکوه قاسمی‌نیا: شاعر و نویسنده و مدیر مسئول مجلهٔ شب
- مصطفی رحماندوست: شاعر، نویسنده، مترجم و سردبیر مجلهٔ سروش کودکان
- فریدون عموزاده خلیلی: نویسنده، سردبیر روزنامهٔ آفتابگردان و عضو سردبیری مجلهٔ سروش نوجوان
- کریم نصر: تصویرگر و مدرس طراحی
- مهدی هجوانی

تولید کتاب کودک، کاری جمعی است و در نهایت تأثیری یک‌پارچه بر مخاطب می‌گذارد.

۶. ملاک شناسایی و جمع‌آوری کتابهای هر فصل، مراجعه به نشریه نمایه و نیز مراجعه حضوری به بازار کتاب است. بنابراین اگر کتابی مدتها پس از تاریخی که در شناسنامه‌اش قید شده است روانه بازار شود - چنانکه بسیار پیش می‌آید - آن را همراه با کتابهای فصل بعد بررسی خواهیم کرد.

۷. اعضای محترم شوراها نسبت به آثار خودشان اظهار نظر نخواهند کرد.

۸. بی‌تردید، دخالت ذوق و برداشت شخصی و نیز احتمال خطا و لغزش در قضاوت تا حدی اجتناب‌ناپذیر است، اما اعضای شوراها از خداوند سبحان مدد می‌جویند که جریانی کارشناسانه و سالم در بستر نقد ادبیات کودک و نوجوان جاری کنند. آنها در این راه دشوار، راهبردها و تذکرات را غنیمت می‌شمارند.

۳. کتابهای مورد بررسی تنها حوزه ادبیات و تصویرگری کودک و نوجوان را شامل می‌شوند، یعنی ادبیات داستانی (داستان، نمایشنامه و فیلمنامه)، شعر و آثاری که مایه‌های ادبی دارند و همچنین کلیه شئون تصویری و گرافیکی. بنابراین آثار علمی و یا کمک آموزشی تنها در صورتی که برخوردار از مایه‌های چشمگیر ادبی باشند در این حوزه قرار می‌گیرند.

۴. این کتابها تنها گروههای سنی «الف، ب، ج، د، ه» و یا مشترک بین دو گروه را دربر می‌گیرند، یعنی گروه پیش از دبستان و دانش‌آموزان دوره دبستان، راهنمایی و متوسطه.

۵. در بررسی یک اثر، تمام جنبه‌ها تحلیل می‌شود و نه تنها یک جنبه خاص همچون متن. بنابراین اگر یک کتاب، متنی قوی اما تصاویری ضعیف داشته باشد، معدلی از متن و تصویر به‌نامش ثبت خواهد شد. کودکان اصولاً از کتابها تأثیری واحد می‌گیرند. بنابراین ما نیز از روزنه چشم کودک به کتابها می‌نگریم و بر این باوریم که

فهرست کتابهای بررسی شده

نام کتاب	نویسنده/شاعر	نام انتشارات
۱. آسمان را بخوبیس	جعفر ابراهیمی (شاهد)	پیدايش
۲. آلهیس در سرزمین عجایب	لويس كارول (ترجمة جليل نعمشنگي)	جانزاده
۳. آن شب نورانی	غلامرضا آبروی (بازنویسی)	په‌ام آزادی
۴. آن قصه که در کتابهای آمده بود	محمدرضا سرشار (باز آفرینی)	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۵. آن مهربان دیای خواستنی	محمدرضا سرشار (باز آفرینی)	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۶. آواز گنجشکها	ناصر نادری (بازنویسی)	په‌ام محراب
۷. از زبان بچه‌ها	ناصر ابرانی	نقتر نشر فرهنگ اسلامی
۸. از سرزمین دمرود	عبدالقواب يوسف (ترجمة احمد کعبی فلاحیه)	نقتر نشر فرهنگ اسلامی
۹. ایوان خدا	نعیمه نوستدار (بازنویسی)	مدرسه
۱۰. بامن سخن بگو مادر!	محمدرضا سرشار (باز آفرینی)	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۱۱. پنجه بپر	احمد عربلو (بازنویسی)	مدرسه
۱۲. تو را می‌خواهم	رضا شیرازی	په‌ام نور

جوانها	ژیلا احمدی	۱۲. جوجه‌نازنازی، قایم‌موشک‌بازی
کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	میشل ائنه (ترجمه یزدان خدابنده)	۱۳. جیم بگمه
نقطه	ه. نوید (بازنویسی)	۱۵. چهار یار مهربان
قدیانی	مژگان شیحی	۱۶. حسنی و گل خندان (۳)
سمور	مرضیه موربگر	۱۷. خرگوش حکیم باشی
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	ورنا آرنا (ترجمه سبا مرشد)	۱۸. خرگوشی که سر شیر شیره مالید
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	محمدرضا سرشار (بازنویسی)	۱۹. دابوستد کودکان
کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	حسین سهدی (ترجمه)	۲۰. داستان کلاه پشمی
سروش	لائورا اوریتو (ترجمه جمشید کاویانی)	۲۱. داستانهایی از اساطیر یونان
اوردوس	آلفرد جهانفروز	۲۲. دختر شاه پریان
مرکز	نرموند باگلی و دیگران (ترجمه احمد پوری)	۲۳. دشمن
محراب قلم	مصطفی رحمانتوست	۲۴. ۲ پر، ۲ پر، ۲ پر
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	لهنداگان (بازنویسی) (ترجمه محمدبیدار مغز)	۲۵. رستم و سهراب
گلناز	سید ماشالله عالی پیام (بازنویسی)	۲۶. رفوگر ثروتمند
پیام آزادی	امیرحسین فردی	۲۷. روزی که تو آمدی
پیام آزادی	مهری ماهوتی	۲۸. روی پل رنگین‌کمان
سمور	علی پویا	۲۹. زیباترین آواز
پیام آزادی	غلامرضا آبروی (بازنویسی)	۳۰. ستاره‌های مرخشان (سیسم‌شیرین-۱)
پیام آزادی	غلامرضا آبروی (بازنویسی)	۳۱. ستاره‌های مرخشان (جستجوی شبانه-۲)
ستاد اقامه نماز	محمد خسروی راد	۳۲. سحرخوان
مرکز	چارلز دیکنز (ترجمه مهین دانشور)	۳۳. سرود کریسمس
کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	محمدرضا سرشار (بازنویسی)	۳۴. سفر لراز شام
مرکز	جانا تان سویفت (ترجمه فرینوش رضایی)	۳۵. سفرهای گالیور
سمور	مارگور وور (ترجمه کتاب‌بین‌دیانی فرد)	۳۶. شیرشاه (۱)
سمور	مارگور وور (ترجمه کتاب‌بین‌دیانی فرد)	۳۷. شیرشاه (۲)
سمور	عبدالرحمن نکاشی	۳۸. شیر مفروز
کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	افسانه شعبان نژاد	۳۹. شیشه آواز
پیام نور	ژیلا احمدی	۴۰. عروسک‌های دنیا
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	کتاب‌بین هنرنا	۴۱. علیچه و ماه
پیام نور	ژیلا احمدی	۴۲. عم قزی کفش قرمزی
روشن	پانتیناکاس (ترجمه رضا هاشمی)	۴۳. قصه‌های علی کوچولو و تخت جدید
شکوفه	جهانی روداری (ترجمه مهدی ضرغامیان)	۴۴. قطار آبی
شکوفه	کازل‌ریبری برنیک (ترجمه حسین ابراهیمی‌الوند)	۴۵. کویکی کنی
شکوفه	اسدالله شعبانی	۴۶. کیم جیم؟
حوزه هنری	مهری ماهوتی	۴۷. گلبرگی سرباد
شکوفه	جان پیترسون (ترجمه ژیلا اصغری)	۴۸. ماجراهای آدم کوچولو (۱)
شکوفه	جان پیترسون (ترجمه ژیلا اصغری)	۴۹. ماجراهای آدم کوچولو (۲)
شکوفه	جان پیترسون (ترجمه ژیلا اصغری)	۵۰. ماجراهای آدم کوچولو (۳)
شکوفه	جان پیترسون (ترجمه ژیلا اصغری)	۵۱. ماجراهای آدم کوچولو (۴)
محراب قلم	پی. جی. استال (ترجمه مهدی ضرغامیان)	۵۲. مار و سیاه
پرنده	غلامرضا آبروی	۵۳. منعل‌های خاموش
گلناز	سید ماشالله عالی پیام (بازنویسی)	۵۴. معلم مقراتی

۵۵. مهمانی بیتون	برایان وایلد اسمیت (ترجمه کتابون صدرنیا)	دفتر نشر فرهنگ اسلامی
۵۶. و آن ستاره که دنباله‌دار می‌آید	محمدرضا سرشار (بازآفرینی)	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۵۷. وعده الهی	غلامرضا آبروی (بازنویس)	پرند
۵۸. همسفر	غلامرضا آبروی (بازنویس)	پیام آزادی
۵۹. مهولایی به نام تلپ	یانگ کسپالوچون (ترجمه مرضیه طهمورثی نژاد)	دفتر نشر فرهنگ اسلامی
۶۰. یک راه بهتر	نورا حق پرست	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

۱. کیفیت معرفی آثار

تعداد	کیفیت	عدم معرفی	شایسته معرفی
فراوانی	۴۰	۲۰	
درصد	۶۶/۷	۳۳/۳	

۲. گروه سنی

تعداد	گروه سنی	الف	الف-ب	ب	ب-ج	ج	ج-د	د	د-ه	ه
فراوانی	۱	۱۴	۹	۵	۸	۸	۸	۳	۸	۴
درصد	۲	۲۳	۱۵	۸	۸	۸	۸	۵	۱۳	۷

۳. وضعیت تألیف و ترجمه

تعداد	نوع اثر	تألیف و اقتباس	ترجمه
فراوانی	۳۸	۲۲	
درصد	۶۳	۳۷	

۴. قالبهای آثار

قالب	فراوانی	تعداد	درصد
داستان	تصویری	—	—
	کوتاه	۲۰	۳۳
	مجموعه	۱۳	۲۲
	بلند	۱۵	۲۵
شعر	رمان	۲	۳
	بلند	۴	۷
	مجموعه	۳	۵
	قصه منظم	۲	۵
سفرنامه	—	—	—
فیلمنامه	—	—	—
نثر ادبی	—	—	—

۵. قطع کتابها

برصد	تعداد	فراوانی قطع	
		رحلی	
-	-		
۲۷	۲۲	بزرگ	خشتی
۲	۱	متوسط	
۲	۱	کوچک	
۱۳	۸	بلند	وزیری
۲	۱	کوتاه	
۲۸	۲۳	رقعی	
-	-	پالتویی	
۵	۳	جیبی	
۲	۱	بیاضی	

- ۶. پرکارترین مترجم: ژیللا اصغری با ۴ اثر، کتابیون دبانی فرد و مهدی ضرغامیان هر کدام با ۲ اثر.
- ۷. پرکارترین بازآفرین: محمدرضا سرشار با ۶ اثر.
- ۸. پرکارترین بازنویس: غلامرضا آبروی با ۶ اثر.
- ۹. پرکارترین تصویرگر: رامین مشرفی با پنج اثر و مرتضی امین با چهار اثر
- ۱۰. پرکارترین ناشر

تعداد عنوان	نام مؤسسه انتشاراتی
۹	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۸	دفتر نشر فرهنگ اسلامی
۶	پیام آزادی و شکوفه
۴	سمور
۳	پیام نور و مرکز
۲	پرنده، گلناز، محراب قلم و مدرسه

- ۱۱. مجموع تیراژ کتابها: ۷۶۹۸۹۰ جلد، میانگین تیراژ برای هر کتاب حدود ۱۲۸۲۲ جلد.
- ۱۲. مجموع صفحات کتابها: ۳۵۵۸ صفحه، میانگین تعداد صفحه برای هر کتاب حدود ۵۹ صفحه.
- ۱۳. مجموع بهای کتابها: ۱۱۲۰۳۰ ریال، میانگین بها برای هر کتاب حدود ۱۸۶۷ ریال.

سرزنش کنان به او گفتند: «دمت را گره زدیم تا یادت بماند که دیگر چنین کاری نکنی.» فیل هم به حیوانات گفت: «و یاد خودتان هم بماند که دیگر هرگز با پیتون بازی نکنید - حتی در مهمانی خود او.» [صفحه ۳۵ کتاب].

«مهمانی پیتون» کتابی خواندنی است که به معرفی برخی جانوران می‌پردازد و در عین حال پایانی خوب و آموزنده دارد. نثر کتاب داستانی نیست و نویسنده هنوز به یکدستی و انسجام لازم دست نیافته است. نثر گاهی خشک و غیرصمیمی است و واژه‌هایی سنگین دارد. مثل «تدبیر زیرکانه‌ای اندیشید»، «سوگند می‌خورم»، «نزد طوطی رفتند»، گاهی نیز محاوره‌ای و عامیانه می‌شود، مثل «خودتان را قایم می‌کنید»، «بیخ گوش او یواشکی گفتند»، که این نوع نثر در مجموع با گروه سنی مخاطبان کتاب مطابقت ندارد. در کتاب، نام تمام جانوران به فارسی برگردان شده است بجز نام گورخر که «زبرا» ثبت شده است. همچنین معلوم نیست «دیک خالدار» چیست؟

توضیح پشت جلد کتاب خوب است و جزء محسنات آن به‌شمار می‌رود.

تصویرهای این کتاب، بسیار پرتحرک، زیبا و بدیع‌اند. تصویرگر که مجبور بوده است به شکل طبیعی حیوانات قصه وفادار بماند، با به‌کارگیری تصاویر ابداعی گیاهان و شیوه اجرای بسیار هنرمندانه، فضای داستان را به‌تصاویری چشم‌نواز و به‌یاد ماندنی تبدیل کرده است.

ماجرای آدم کوهپولوها

۱. آدم کوهپولوها و تازه‌واردها / ۲. آدم کوهپولوها
- در عملیات نجات / ۳. مهمانی آدم کوهپولوها /
۴. آدم کوهپولوهای آشغالی

مهمانی پیتون

- نویسنده: برایان وایلد اسمیت
- مترجم: کتابون صدرنیا
- تصویرگر: برایان وایلد اسمیت

گروه سنی: کودکان. ناشر: دفتر نشر فرهنگ اسلامی. تعداد: ۵۰۰۰۰ نسخه. ۳۶ صفحه. رنگی. ۲۱۵۰ ریال.

«پیتون» ماری است که برای یافتن غذا ترفند و حيله‌ای به‌کار می‌بندد. او مسابقه‌ای را در میان جانوران ترتیب می‌دهد که هر جانوری شیرینکاری خود را در آن انجام دهد و زیرکانه‌ترین شیرینکاری، برنده شود. هر کدام از جانوران شیرینکاری خود را عرضه می‌کنند، ولی سرانجام زیرکانه‌ترین شیرینکاری را خود پیتون رو می‌کند. او می‌گوید که می‌تواند همه حیوانات را در دهان خود جای دهد. جانوران هم بدون فکر در دهان او می‌روند و پیتون سعی می‌کند که همه را بلعد. سرانجام، جانوران به‌کمک فیل خود را نجات می‌دهند و با گره زدن پیتون او را تنبیه می‌کنند.

- جانوران به پیتون گفتند: «حقه بسیار زشتی زدی.» و در حالی که فیل مواظب آنها بود دم پیتون را گره زدند و

• نویسنده: جان پیترسون

• مترجم: ژیلدا اصغری

• تصویرگر: رابرتا کارتر کلارک

گروه سنی: ج - د. ناشر: کتابهای شکوفه. تعداد: ۵۰۰۰ (هر جلد) نسخه. به ترتیب ۵۱ / ۵۹ / ۶۵ / ۵۵ صفحه. به ترتیب ۱۲۰۰ / ۱۳۰۰ / ۱۴۰۰ / ۱۵۰۰ ریال.

آقای «ویلیام. تی. لیتل» و خانواده‌اش، آدم کوچولوهای این مجموعه‌اند. آنها در خانه آقای «جرج. دبلیو. بیگ» زندگی می‌کنند. آقای بیگ و خانواده‌اش خبر ندارند که لیتل‌ها، در خانه‌شان زندگی می‌کنند. چون نمی‌توانند آنها را ببینند. لیتل‌ها در اتاقهایی خیلی کوچک که در دیوارهای آن خانه وجود دارد، زندگی می‌کنند. قیافه لیتل‌ها درست شبیه همه آدمهایی است که شما هر روز می‌بینید، ولی قد و قواره‌شان از یک آدم معمولی، خیلی خیلی کوچکتر است. قد آقای لیتل فقط پانزده سانتی‌متر است که نسبت به سایر لیتل‌ها بلندقد به‌شمار می‌آید!

این خانواده در هر کتاب این مجموعه، با مشکلات و مسائل مختلفی برخورد کرده و سعی در رفع آن دارد. به‌عنوان مثال در کتاب

اول، خانواده‌ای به‌خانه بیگ، نقل مکان می‌کند و به‌دلیل شلختگی آنها، موشها به‌خانه حمله‌ور می‌شوند و این حادثه جان آدم کوچولوها را به‌خطر می‌اندازد. در کتاب دوم، همسر لیتل هنگام زایمان دچار مشکل می‌شود و سایر آدم کوچولوها سعی می‌کنند یکی از آدم کوچولوها را که در این زمینه تخصص دارد، به‌بالین او بیاورند. در کتاب سوم، مادر بزرگ خانواده دچار ضعف شده و به‌شدت احساس یأس می‌کند. اعضای خانواده سعی می‌کنند با برپا کردن جشن تولد، او را با زندگی آشتی دهند. در کتاب چهارم، آدم کوچولوها سعی می‌کنند بین یک موش و یک گربه آشتی برقرار کنند و در اثنای این تلاش وجود آدم کوچولوهای دیگری را در همان نزدیکی کشف می‌کنند. آنها سعی می‌کنند آدم کوچولوهای جدید را از شرایط رقت‌بار زندگی‌شان، نجات دهند.

ساختار داستان «ماجراهای

دبلیو

آدم کوچولوها» با ماجراهایی ساده

شکل گرفته و جاذبه‌اش بیشتر مرهون موقعیت فراهم شده در کل قصه است؛ زندگی آدم کوچولوها در مقابل انسانهای معمولی. گروه سنی تعیین شده در کتاب، مناسب «ب-ج» است نه «د-ج». داستانهای این مجموعه ساده و راحت بوده و فلسفه و اندیشه‌ی خاص و پیچیده‌ای ندارند. نمی‌توان در آنها به‌دنبال زشتی و نیکی و خیر و شر گشت. بین آدم کوچولوها و آدم بزرگها تفاوت ماهوی نیست، فقط آدم کوچولوها در فضایی کوچکتر قرار دارند و محیطشان امن و آمان است و خطری تهدیدشان نمی‌کند. دنیای آنها دنیای آدم بزرگهاست. رابطه بین آدم کوچولوها و آدم بزرگهای خانه، در حد تهیه غذا و رفع نیازهای آدم کوچولوهاست و کاری به‌کار هم ندارند.

تصاویر مجموعه کتابهای «آدم کوچولوها» نمونه‌ای از تصویرسازی حرفه‌ای، اما غیرخلاق و ژورنالیستی اروپایی است. در این مجموعه، تصویرساز کوشیده است تا «گزارش» تصویری بامزه‌ای از وقایع داستان ارائه دهد، بی آنکه به روابط تصویری به‌عنوان یک کل منسجم بهایی داده باشد. به این ترتیب عناصر «مهم» واقعه تصویر شده‌اند و عناصر «غیرمهم» که در تجسم فضا، زمان، موقعیت تاریخی و اجتماعی شخصیت‌ها و نهایتاً ارائه نگاه ویژه تصویرگر به این رویداد، نقش تعیین‌کننده‌ای دارند، حذف شده‌اند. به همین جهت، بیننده حتی در اولین برخورد با این تصاویر متوجه می‌شود که با اثری هنری روبه‌رو نیست.

داستان گلاهِ پشمی

• نویسنده: گروهی از نویسندگان خارجی

• مترجم: حسین سیدی

گروه سنی: ۸. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۲۰۰۰۰ نسخه. ۵۰ صفحه. ۱۱۰۰ ریال.

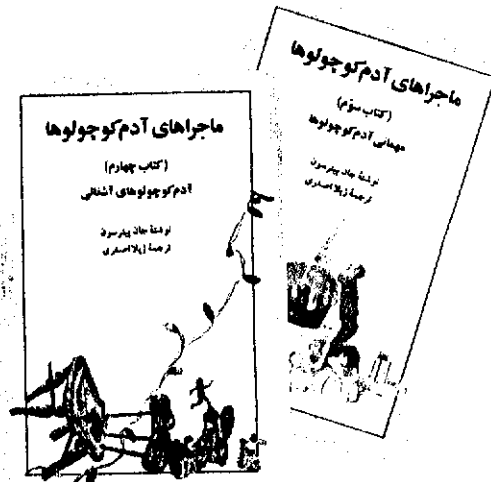
این کتاب، مجموعه پنج داستان ترجمه شده است با نامهای: «سگ بزرگ و سیاه جان لیبادی»، «سومین عامل»، «چند پنی پول»، «نوشیدن جرعه‌ای آب» و «داستان گلاهِ پشمی» که خلاصه داستان نخست را می‌خوانید:

«جان لیبادی» قصه‌گویی است که هنگام بازگفتن هر داستان، حالت خاصی به خود می‌گیرد تا آن داستان به‌نظر واقعی جلوه کند. او برای جلوگیری از دزدیده شدن مرغهایش به‌وسیله «آندره»، داستان «سگ» درنده و قوی‌هیکلی را برای آندره تعریف می‌کند. پس از چندی، تمام شهر این داستان را باور می‌کنند.

حال آنکه به‌طور طبیعی می‌بایستی آدم بزرگها متوجه آدم کوچولوها می‌شدند. به بیانی دیگر، آدم بزرگها بدون توجه به آدم کوچولوها و تغییر و تأثیر آنها، سیر طبیعی زندگی‌شان را طی می‌کنند.

فضای قصه‌های این مجموعه، تخیلی و سرگرم‌کننده است و سلسله‌ای بودن آنها نکته خوبی به‌نظر می‌رسد. درواقع می‌توان گفت که این داستانها از سفرهای گایور وام گرفته اما وامشان را بازپس نداده‌اند! احساس می‌شود، نویسنده هر وقت که خواسته برای حل مشکل، عواملی را بدون مقدمه وارد داستان کرده است تا ماجرا را پیش ببرد. برای مثال، در کتاب اول برای اینکه آدم کوچولوها صاحبخانه را از وجود موش مطلع کنند، مادر بزرگ برای «تام» لباسی شبیه موش می‌دوزد و اینجا موضوع دم موش مطرح می‌شود، چون برای بازی در نقش موش، لازم است که دم داشته باشد، اما در هیچ جای دیگر این مجموعه، دم‌دار بودن آنها مطرح نمی‌شود و در تصاویر هم آدم کوچولوها دم ندارند.

نثر کتابها، ساده و خوب است و طرح داستانی آنها بسیار راحت و دست‌یافتنی و سهل‌انگارانه است.

روزی آندره با دست خونین پیش جان لیبادی می‌رود و می‌گوید دستش را سگ سیاه او گاز گرفته است. تلاش جان برای فهماندن خیالی بودن سگ و داستان او بی‌نتیجه می‌ماند و سرانجام مجبور می‌شود دو مرغ چاق را برای فراموش کردن موضوع به آندره بدهد و خودش هم با تفنگش به سگ خیالی شلیک می‌کند و ماجرا تمام می‌شود.

و تا حدودی «سگ بزرگ و سیاه جان لیبادی» نوجوانانه‌اند، اما سایر قصه‌ها با اینکه شخصیت‌های نوجوان دارند و همچنین قصه‌هایی نیستند که نوجوانان آنها را نفهمند، برای این گروه سنی مناسب نیستند. در داستان‌های «چند پنی پول» و «نوشیدن جرعه‌ای آب» مطالب، چندان هم ربطی به نوجوانان ندارد و بیشتر به بزرگترها مربوط می‌شود، اگرچه در ماجراهای آنها نوجوانان نیز درگیرند.

در مجموع، «چند پنی پول» بهتر از دیگر داستان‌هاست و خواندن این مجموعه را می‌توان به نوجوانان توصیه کرد.

روی جلد این کتاب کمی خشک و سنگین است. به کارگیری بیش از حد رنگ سیاه، سنگینی تصویر روی جلد را دوچندان کرده است. به نظر می‌رسد این تصویر که مخاطب آن نیز نوجوانانند به عناصر متحرک بیشتری نیاز داشته باشد.

آواز گنجشکها

(چهل قصه از زندگی پیامبر (ص))

• نویسنده: ناصر نادری

• تصویرگر: مرتضی امین

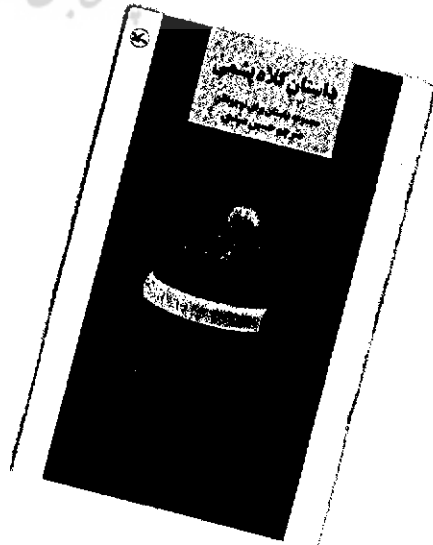
• ویراستار: امیرحسین فردی

گروه سنی: ج. ناشر: پیام محراب. تعداد: ۱۰۰۰۰ نسخه. ۱۱۹ صفحه. رنگی. ۳۰۰۰ ریال.

این کتاب، شامل چهل قصه و حکایت از زندگانی پیامبر گرامی اسلام (ص) است که خلاصه چند قصه را به عنوان نمونه می‌خوانید: قصه ۲. هزارهزار نور خورشید، ماجرای کم شدن پیامبر (ص) در کودکی و افتادن بت‌های بتکده بر روی زمین پس از شنیدن نام محمد (ص) است.

قصه‌های این مجموعه که توسط چند نویسنده خارجی نوشته شده‌اند، اگرچه قصه‌هایی ناب نیستند، اما از پرداخت داستانی خوبی برخوردارند. لحظه‌پردازیه‌ها در آنها با زیبایی به تصویر کشیده شده و حس لازم را دارا هستند. فضای فقر در آنها بیشتر به فضای داستان‌های «چارلز دیکنز» نزدیک است. در آنها گرافه‌گویی نشده و کوتاه و مختصرند و فضا سازی و شخصیت‌پردازی مناسبی دارند.

داستان اول (سگ بزرگ و...) به افسانه شباهت دارد - هرچند که باید ساختارش تغییر می‌کرد - و بقیه قصه‌ها واقع‌گرا (رئال) هستند. از نظر گروه سنی نیز داستانها در یک ردیف نیستند: «سومین عامل»، «داستان کلاه‌پشمی»

بجاست، چراکه مخاطبان می‌توانند همه حکایتها را یکجا بخوانند. البته بهتر بود به جای «چهل قصه»، «چهل حکایت» از زندگی پیامبر گرامی اسلام گفته می‌شد، چون مطالب، پرداخت داستانی ندارند. نثر کتاب نیز اگرچه ساده است اما نه قصه‌ای است و نه تاریخی محض. بیشتر حکایتها بدون زمینه‌سازی اجتماعی آمده‌اند، برای مثال در حکایت نوزدهم که پیامبر(ص) به پیرزنی کمک می‌کند و مشک آبش را برایش می‌برد و پیرزن پیامبر(ص) را نمی‌شناسد و پسرش ایشان را می‌شناسد، معلوم نیست چرا پیرزن پیامبر(ص) را نمی‌شناخته؟ و شناختن یا نشناختن پیامبر چه تأثیری در حکایت دارد؟ و آیا زمان وقوع حکایت زمانی است که هنوز اعراب مسلمان نبوده‌اند؟ بعضی از حکایتها هم در حد یک جمله قصار هستند که بسط داده شده باشند، مثل حکایت بیست و چهارم (دیدار) یا حکایت سی‌ام (مسافر). در ضمن بهتر بود منابع مورد استفاده کتاب ذکر می‌شد.

تصاویر این کتاب کاملاً خردسالانه به نظر می‌رسند و از این جنبه با متن کتاب که نوجوانانه است، هماهنگی ندارند. از سوی دیگر، سعی شده است عناصر نامتجانس تصویری - آگاهانه یا ناآگاهانه - در کنار یکدیگر قرار بگیرند. برای مثال رنگهای تخت و یکدست که با تأثیرپذیری از نقاشی سنتی به کار گرفته شده، اشیایی را می‌نمایانند که به نسبت دوری یا نزدیکی به خط افق، کوچکتر و یا بزرگتر می‌شوند که شیوه‌ای رنسانسی برای نمایاندن اشیا به‌شمار می‌آید. در تصویر صفحه ۴۳ نیز نماد «قلب» که شکلی کاملاً اروپایی و قرن بیستمی است، برای نمایاندن «محبت» به کار گرفته شده است. خلاصه اینکه

قصه ۹. آواز گنجشکها، قصه ورود پیامبر(ص) به شهر یثرب و دادن اختیار به شتر خویش است تا تعیین کند که آن حضرت مهمان چه کسی باشد.

قصه ۱۰. دسته گل، داستان مردی است که در مسجد برایش خبر می‌آورند صاحب دختری شده است. مرد دلگیر می‌شود و پیامبر او را نصیحت می‌کند.

قصه ۱۱. قطره‌های اشک، داستان دعوت پیامبر(ص) از مهاجر و انصار برای بستن پیمان برادری بین آنهاست. ایشان با حضرت علی(ع) برادر می‌شود.

قصه ۲۸. گریه کودک، داستان کوتاه کردن نماز توسط پیامبر(ص) است تا کودکی که گریه می‌کند، بتواند مادرش را زودتر در آغوش بگیرد و آرام شود.

قصه‌های این کتاب، کوتاه و شیرین‌اند، اما پرداخت کافی ندارند. نویسنده، از تمام قصه‌هایی که به نحوی پیامبر(ص) در آن نقش داشته است، استفاده کرده و به نظر می‌رسد که اگرچه شکل کتاب و نام آن مناسب کودکان است انتخاب کودکانه‌ای صورت نداده است.

وجود چهل حکایت در یک جلد، کاری خوب و

این عناصر ناهمگون مجموعه‌ای از تصاویر را به وجود آورده‌اند که در آنها وحدت عناصر تصویری به چشم نمی‌خورد.

حسنی و گل خندان

(قصه‌های حسنی - ۱۳)

• نویسنده: مؤگان شیخی

• تصویرگر: کاظم طلایی

• ویراستار: حسین فتاحی

گروه سنی: الف - ب. ناشر: قدیانی (بنفشه)
تعداد: ۱۱۰۰۰ نسخه. ۶۴ صفحه. رنگی (دو رنگ). ۲۵۰۰ ریال.

این کتاب، شامل نه داستان و قصه حسنی و گل خندان است. «لاله‌ام کجاست؟» نام داستان اول این کتاب است که خلاصه آن را می‌خوانید: در جنگل سبز، کلاغی در کنار کبوترها، سنجابها، سارها و... زندگی می‌کند. او گاهی به شکل‌های مختلف همسایه‌های خود را آزار می‌دهد. مثلاً گاهی بی‌موقع قارقار می‌کند و یا جای تخم پرندگان را تغییر می‌دهد. نصیحت همسایگان تأثیری در او ندارد و سرانجام به دنبال همین آزار و اذیت‌کردن‌ها راه خانه‌اش را کم می‌کند و آن‌قدر از خانه‌اش دور می‌شود که هرگز نمی‌تواند آن را پیدا کند.

- چند مدت زیادی با کلاغ حرف زد و او را آرام کرد. از فردای آن روز، کلاغ که دیگر کلاغ خوبی شده بود، شروع کرد به گشتن. ولی تا امروز که شما این قصه را می‌خوانید، ما نمی‌دانیم که او به خانه‌اش رسیده است یا نه؟ [صفحه ۱۱ کتاب].

«حسنی و گل خندان» مثل دیگر **داستانها** مجموعه قصه‌های حسنی، شامل چند داستان کوتاه و ساده برای کودکان است که ویژگی‌های مشترکشان عبارتند از: کوتاهی داستانها، استفاده از شخصیت‌های جانوری، صمیمیت و سادگی بیان، پیرنگ ساده و بدون اوج و فرود، عبرت‌آموزی و داشتن پایان خوش. این موارد باعث شده است که این رشته داستانها به افسانه نزدیک شوند، در حالی که قصه‌های کتاب بیشتر منطقی امروزی و واقع‌گرا (رئال) دارند و در برخی از آنها مانند داستان «دوستهای روزهای بارانی» و «یک جای عجیب» جنبه‌های آموزشی نیز دیده می‌شود. با این وجود، بعضی از قصه‌ها به دلیل سادگی پیرنگ و بی‌حادثه بودن، فاقد جذابیت‌های کافی برای مخاطب هستند. به ویژه در داستانهای «بال قشنگم چه شد؟»، «ماجرای قوقول خان»، «سیخ‌انداز جوان» و «یک جای عجیب» که در آنها قصه به همان سادگی و بی‌هیجانی که آغاز می‌شوند، پایان می‌یابند. داستانهای کتاب از عمق لازم و یا زیبایی برجسته‌ای برخوردار نیستند و حداکثر برای گروه سنی دبستان مناسب به نظر می‌رسند. در میان داستانهای کتاب «خر مشهدی حسن» و «دوستهای روزهای بارانی» رگه‌هایی از تازگی را در خود دارند، اما بقیه به علت ضعفهای یادشده از قوت کافی برخوردار نیستند. تلاش نویسنده در ایجاد جنبه‌های داستانی در داستانهای «لاله‌ام کجاست؟» و «حسنی و گل

زیر لب می‌کنم دُعا هر روز
تا خدا هم به یاد ما باشد

دعا «آسمان را بنویس» به‌خاطر موضوع مذهبی آن، از سایر مجموعه‌های مشابه، ممتاز و متمایز به‌نظر می‌رسد. سراینده پس از سالها تجربه، اشعاری را از میان آثارش دستچین کرده و متناسب با محتوای موردنظر، در کتابی کوچک گنجانده است. اگرچه این کار به‌خودی‌خود ستودنی است، اما مناسبی بودن اشعار و موضوعات آنها شاعر را از پرداختن به اندیشه‌های نو و دیدگاه‌های تازه باز داشته است و محدودیتهایی برای او فراهم کرده است. به‌چند نمونه از این محدودیتها اشاره می‌کنیم:

- آمدن فعل در آغاز مصراع و به‌هم ریختن اجزای جمله:
- وقتی اذان مغرب / پیچید در خیابان / زد در دلم شکوفه / گلپوته‌های ایمان (باغی از سبزه و گل).
- من می‌کنمش نگاه و باغی گل / می‌روید از آسمان چشم من (مانند شکوفه، غنچه).
- بی‌توجهی به مفهوم و معنی جمله‌ها و مناسب نبودن آنها برای مخاطبان کودک:
- رفتم وضو گرفتم / از حوض توی مسجد /

خندان» و «قصه میخ» و «ارزن و سنگ» به نتیجه مطلوب نمی‌رسد.

تصویرهای این کتاب کودکانه و یکدستند و با وجود استفاده تصویری از دو رنگ محدود، دلچسب و پرتحرک به‌نظر می‌رسند. روی جلد این کتاب هم زیبا و کودکانه طراحی شده است.

آسمان را بنویس

- سراینده: جعفر ابراهیمی (شاهد)
- تصویرگر: سودابه صالحی

گروه سنی: ب - ج. ناشر: پیدایش. تعداد: ۱۵۰۰۰ نسخه. ۱۶ صفحه. رنگی. ۱۵۰۰ ریال.

هفت شعر این کتاب، برای کودکان دبستانی و در قالب چهارپاره سروده شده و همه آنها درباره خداوند، نماز، عبادت و موضوعهایی از این دست است. از تاریخ سروده‌ها برمی‌آید که شاعر دست به‌گزینشی موضوعی از آثار خود زده است. اشعار کتاب بین سالهای ۱۳۵۹ تا ۱۳۷۴ سروده شده‌اند.

صبح هر روز با صدای اذان
در اتاقم، نماز می‌خوانم
بعد، مثل پدر، توی سجده
لحظه‌ای سر به مُهر می‌مانم

با خدا حرف می‌زنم هر روز
می‌زنم بوسه‌ای به مُهر نماز
مثل گنجشک کوچکی، قلبم
می‌کند سوی آسمان پرواز

مادرم گفته که خدای بزرگ
هست با آن که با خدا باشد

شد سینهام پر از گل / از رنگ و بوی مسجد
(باغی از سبزه و گل).

- آسمان را بنویس / و بخوان باران را / و
وضو کن با آن / باز کن قرآن را (آسمان را
بنویس).

- آنگاه که من نماز می‌خوانم / مانند شکوفه،
غنچه می‌رویم (مانند شکوفه، غنچه).

* گفتنی است که در تمام شعرها کلماتی
مثل: گل، باغ، وضو و نماز، بارها تکرار شده
است.

تصویرگر این کتاب سعی کرده است
از ارائه تصویرهای تکراری و
رنگهای پرتالو پرهیز کند، اما در جهت حذف
این عناصر، جایگزینی موفقیت آمیزی صورت
نگرفته است و تصویرها کم‌تحرك و رنگ‌پریده
به‌نظر می‌رسند.

عناصر تعدادی از تصویرها آن قدر ریزند
که بیننده نقطه تأکید تصویرگر را تشخیص
نمی‌دهد. تصویر شعرهای «گنجشک هم خدا را
می‌پرستد» و «مانند شکوفه، غنچه» از این
دسته‌اند.

هیولایی به نام تلپ

- نویسنده: یانگ کسینو چون
- مترجم: مرضیه طهمورثی نژاد
- تصویرگر: یانگ کسینو چون

گروه سنی: الف - ب. ناشر: دفتر نشر
فرهنگ اسلامی. تعداد: ۲۰۰۰ نسخه. ۵۶
صفحه. رنگی. ۲۶۵۰ ریال.

سه بچه خرگوش با شنیدن صدایی از کنار
دریاچه، می‌ترسند و فرار می‌کنند. آنها به‌هر
جانوری که می‌رسند او را نیز از خطر آن صدا
می‌ترسانند. به‌این ترتیب بسیاری از حیوانات
بدون آنکه خود چیزی دیده یا صدایی شنیده

باشند، می‌ترسند و پا به فرار می‌گذارند.
قورباغه تنها جانوری است که به‌دنبال علت
صدا می‌رود و با آرام کردن جانوران، آنان را
به کنار دریاچه می‌برد. وقتی حیوانات به
دریاچه می‌رسند، دوباره آن صدا را می‌شنوند
و می‌بینند که آن صدا، تنها صدای افتادن یک
انبه رسیده در آب بوده است.

هیولایی به نام تلپ، قصه‌ای استعاری
است که به‌طرح مسئله ترس بر اثر
شنیدن صدایی ناشناس آن هم بدون دیدن
چیزی و نیز تحت تأثیر شایعه قرار گرفتن
بی‌اساس و تقبیح این‌گونه مشاهدات و اتفاقات
بی‌مورد در یک جنگل خیالی، می‌پردازد. پیام
داستان، آموزنده و زیباست و از عنصر تکرار
که در برخی افسانه‌ها به‌کار می‌رود و برای
کودکان زیر دبستان مفید و مناسب به‌نظر
می‌رسد، بهره‌جسته است. نثر کتاب
می‌توانست کودکانه‌تر باشد تا برای گروه سنی
«ب» خواندنی‌تر شود. همچنین بهتر بود که نثر
کتاب از انسجام و یکدستی لازم برخوردار
می‌شد. گاهی زبان نثر فاخر و فخیم است و
گاهی بسیار محاوره‌ای و گاهی بوی ترجمه
می‌دهد. مثل عبارت «قایم شدن» و «یک هیولا
دارد می‌آید» که بیشتر به‌محاوره نزدیک است

قطارشان سفر خود را آغاز می‌کنند. پس از گذشتن از دریا به کشور «ماندالا» می‌رسند و با پسری به نام «پینگ پنگ» آشنا می‌شوند. پس از یک سری اتفاق به پیش امپراتور می‌روند و می‌گویند که می‌خواهند شاهزاده خانم «لی‌زی» را از شهر اژدها نجات بدهند. آن گاه به شهر اژدها می‌روند و می‌فهمند خانم مالزان اژدهاست و کودکان را اسیر کرده است. بنابراین، جیم و لوکاس به کمک قطارشان اما، خانم مالزان را گرفته و بچه‌ها را آزاد می‌کنند. آنها پس از عبور از رودخانه زرد به شهر ماندالا می‌رسند و با استقبال مردم روبه‌رو می‌شوند.

بعد از صرف غذا با امپراتور، موقع عصر اژدها به آنها می‌گوید که تا یک سال دیگر خواهد خوابید و آنها را راهنمایی می‌کند تا جزیره‌ای را به لومرلند وصل کرده و آنجا زندگی کنند. سپس همگی به طرف لومرلند می‌روند و در آنجا شاهزاده خانم لی‌زی و جیم دگمه بعد از چهار هفته جشن نامزدی‌شان برگزار می‌شود و بسین دو کشور ارتباط دوستانه برقرار می‌شود.

و عبارت «در راه با یک درخت برخورد کرد» که رسمی و غیرداستانی است. از دیگر محاسن کتاب، می‌توان به افشا نشدن گره داستان تا پایان کتاب اشاره کرد. گره داستان، گویی کودک را نیز با آن ترس همراه می‌کند. پویایی و تحرک داستان و همچنین تعدد تصاویر که باعث جاذبه کار شده است، از دیگر محاسن کتاب به‌شمار می‌آیند. البته بهتر بود معنی برخی کلمات تازه مانند «انبه» ارائه می‌شد تا جنبه‌های آموزشی کار نیز رعایت می‌گردید.

تصویرهای این کتاب، زیبا و پرتحرکند، اما نظیر آنها بسیار دیده شده است که به‌همین دلیل تکراری و غیرخلاق به‌نظر می‌رسند.

جیم دگمه

- نویسنده: میشل اَندِه
- مترجم: یزدان خدابنده
- تصویرگر: راینها مِیخِل

گروه سنی: ۵-۸ ه. ه. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۲۰۰۰ نسخه. ۲۲۲ صفحه. ۲۸۰۰ ریال.

«لوکاس» راننده قطار با قطارش اما و خانم «والز» و آقای «آرمل» و پادشاه «دوآنفونز یک ربع به‌دوازده» در کشور کوچک «لومرلند» زندگی می‌کنند. روزی نامه‌رسان بسته‌ای عجیب به لومرلند می‌آورد که نشانی عجیبی به‌نام خانم مالزان بر روی آن است و چون چنین کسی را نمی‌یابند، بسته را باز می‌کنند و پسرک سیاهپوستی درون آن می‌بینند.

پسرک سیاهپوست را «جیم دگمه» می‌نامند. او به سرپرستی خانم والز بزرگ می‌شود. پس از مدتی پادشاه به لوکاس می‌گوید که قطارش را از کشور خارج کند. لوکاس و جیم با

مبنای کتاب «جیم دگمه» صرفاً تخیل است و اتفاق‌ها و حوادث به‌کمک خیال و حضور نویسنده پیش می‌رود و اگر خواننده فضای کتاب را باور کند، می‌تواند با آن همراه شود. کتاب حالتی فانتزی دارد و داستان هر کجا که به اشکالی منطقی برمی‌خورد، به خیال متوسل می‌شود. برای مثال، قطار می‌تواند چه در خشکی و چه در آب، حرکت کند و حتی به جاهایی که ریلی وجود ندارد برود و جالب‌تر آنکه بچه بزاید. پیپ لوکاس راننده قطار، همیشه و همه جا توتون دارد، حتی زمانی که تمام غذاها و احتیاجات و سوخت به‌پایان رسیده است. روانی و سادگی کار به دلیل دخالت‌های بیش از حد نویسنده در فضای داستان، قدری دچار مشکل شده و خواننده از آغاز می‌تواند موفقیت شخصیت‌های اصلی را حدس بزند و پیش‌بینی کند که به‌طور جدی هیچ اشکال و مانعی برای رسیدن به آرزوهای آنها بروز نخواهد کرد. اصولاً سختیها و مشکلات عناصر داستان آن‌قدر جدی نیست که خواننده نگران سرانجام کارها باشد، چراکه منطق بازی در آن جاری است. نویسنده هر جا که خواسته است، با خیال از شخصیت‌ها حمایت می‌کند و این تخیل لگام گسیخته در قسمتهایی که نویسنده نتوانسته راه حل مناسبی بیابد، برای رفع موانع و تنگناها حضور یافته است. به‌نظر می‌رسد «جیم دگمه» از نظر شکل، تحت تأثیر «هاکلبری فین» باشد، اما در مقایسه با آن از نظر ساختاری چندان قوی نیست. پاراگراف آخر کتاب تیز از نظر ویرایش دچار اشکال است، هرچند که نثر کتاب ساده و روان است. تصاویر از نظر مسافحه‌آرایی با متن هماهنگی ندارند و جابه‌جا و با فاصله چاپ شده‌اند.

اصل تصویرهای این کتاب رنگی بوده‌اند، اما ناشر آنها را به‌صورت سیاه و سفید و با کیفیتی نازل چاپ کرده است. در این وضعیت، نمی‌توان نظری قطعی درباره آنها داد، اما آنچه از طراحی تصاویر باقی مانده است، نشان‌دهنده ذوق و تسلط تصویرگر آنهاست.

۱۱۸ تا ۱۲۰، ۱۲۱ تا ۱۲۲

• سراینده: مصطفی رحماندوست

• تصویرگر: سیمین شهروان

گروه سنی: الف - ب. ناشر: محراب قلم.
تعداد: ۱۱۰۰۰ نسخه. ۲۴ صفحه. رنگی.
۲۵۰۰ ریال.

۱۰ تا پرستو با هم

یکباره پر کشیدند

در آسمان آبی

پر، پر، پر، پریدند.

•

با پر زدن رسیدند

به یک درخت گردو

یکی یکی نشستند

به روی شاخه او

این منظومه، چهارپاره‌ای است کودکانه که با استفاده از ده پرستو و عوامل طبیعی مثل درخت، سیب، دانه، دشت، چشمه، باغ، جوجه کلاغ و... و نیازهای آنها، به آموزش اعداد می‌پردازد.

در این کتاب، سراینده سعی کرده است اعداد ۱ تا ۱۰ و جمع و تفریق را با زبانی ساده به کودکان زیر دبستان و سالهای اول و دوم ابتدایی بیاموزد. براساس شیوه رایج در آموزش اعداد، همواره از «جمع» آغاز

درخت خلاصه می‌شوند. تنها تفاوت تصویرها در تعداد پرنده‌هاست که کم و زیاد می‌شوند. البته این امر به موضوع کتاب هم برمی‌گردد که در واقع بیشتر آموزشی است تا داستانی و در نتیجه امکان زیادی برای تصویرگری پرتخیل فراهم نمی‌کند.

داد و ستد کودکانه

• بازپرداخت: محمدرضا سرشار

• تصویرگر: محمدحسین صلواتیان

گروه سنی: ب - ج - ناشر: دفتر نشر فرهنگ اسلامی. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۱۶ صفحه. رنگی. ۱۶۰۰ ریال.

سه کودک عرب می‌خواهند مانند امام حسن و امام حسین(ع)، بر دوش پیامبر(ص) سوار شوند. آنها صبر می‌کنند تا پیامبر(ص) برای نماز به سوی مسجد بیایند. آن‌گاه از ایشان می‌خواهند که آنها را بر دوش خود سوار کنند. پیامبر اکرم(ص) در برابر خواسته کودکان، چند گردو به آنها می‌دهد تا به این ترتیب از خواسته خود دست بردارند.

«داد و ستد کودکانه» انتخاب خوبی از قصه‌های مربوط به زندگی پیامبر اکرم(ص) است که به صورت‌های مختلف از

می‌کنند نه از تفریق و این کتاب برعکس عمل کرده است. این منظومه، ساده و صمیمی و در عین ایجاز و اختصار، جذاب و خواندنی است. سیر و آهنگ شعر خوب است و انسجام دارد. در کتاب، نوعی شیطنت کودکانه دیده می‌شود که باعث جلب توجه کودکان به آن شده است، هرچند که جنبه خاص هنری و ادبی ندارد و صرفاً منظومه‌ای آموزشی به‌شمار می‌آید. زبان و واژه‌های مورد استفاده ساده و روان است و به نظر می‌رسد که مخاطبان با مشکل چندانی در خواندن آن روبه‌رو نشوند. اگرچه هدف کتاب، آموزش اعداد است، اما بهتر بود اعداد در متن و عنوان کتاب (مطابق معمول نثر فارسی) به حروف نوشته می‌شدند و این یکدستی در نثر به هم نمی‌ریخت.

اتل مثل ۱۰ و ۹

توتوله ۸ و ۷ تا

به ۵ و ۶ رسیدند

پرستوهای زیبا.

ولی کلاغ، کلاغ پر

دوباره پر کشیدند

۴ و ۳ و ۲ و ۱

پرستوها پریدند

تصویرهای این کتاب، یکنواخت و تکراری‌اند و در چند پرنده و چند

سوی دیگران نیز بازنویسیهایی از آن شده است. این بازنویسی، با ساختاری مناسب و توصیفی بیشتر از قصه اصلی ارائه شده است، اگرچه پرداخت داستانی مناسبی ندارد و زبان را به حدی تاریخی نگه داشته که تنها گروه سنی «ج» آن را می‌فهمند. داستان، دچار مستقیم‌گویی غیرضروری شده و از لحاظ نگارشی به ویرایش نیاز دارد. نام «زبیر» و «سلام» تا پایان قصه جابه‌جا می‌شود در حالی که هر دو یک نفر هستند. در صفحه ۱۰ می‌خوانیم: «کودکان، خنکی دلنشین دست پیامبر را با تمام وجود حس کردند، و بوی خوش عطر او، مشامشان را پُر کرد.» که در این سطر تتابع اضافه به نثر آسیب رسانده است. دو سطر آخر کتاب نیز که به داستان حضرت یوسف می‌پردازد، اشاره‌ای بزرگسالانه است، زیرا اول اینکه پیامبر(ص)، کودکان مدینه را با برادران یوسف یکی می‌کند. دوم اینکه بهتر است حرفی را که پیامبر به بلال زده است، به کودکان نگوییم. سوم اینکه اگر مخاطب از قصه یوسف بی‌خبر باشد، ارتباط با داستان مشکل می‌شود.

گفتنی است در کتاب «مبانی تعلیم و تربیت اسلامی» تألیف محسن شکومی یکتا، همین داستان به شکل دیگری ثبت شده است. در آنجا، پیامبر(ص) به خواسته بچه‌ها توجه می‌کند. بلال می‌خواهد آنها را بتاراند، ولی پیامبر(ص) نوع بازی بچه‌ها را عوض می‌کند. یعنی به آنها کردو پیشنهاد می‌کند و شتر خود را از آنها می‌خرد.

تصویرهای این کتاب، ژورنالیستی‌اند؛ در واقع تصویرگر موفق نشده است ارتباط عمیقی با مضمون داستان برقرار کند در نتیجه همه تصاویر کتاب به‌چهره سه کودک

محدود شده و به‌همین علت تکراری و بی‌تحرك به‌نظر می‌رسند.

کودکی کدی

- نویسنده: کارل ریبری برنیتی
- مترجم: حسین ابراهیمی (الوند)
- تصویرگر: کیت سردی

گروه سنی: ج. ناشر: انتشارات شکوفه. تعداد: ۲۰۰۰ نسخه. ۲۴۲ صفحه. ۴۰۰۰ ریال.

این کتاب، به‌طرح خاطرات به‌هم پیوسته نویسنده از دوره نوجوانی‌اش (حوالی سال ۱۸۶۴) اختصاص دارد. این سال مقارن با ورود سفیدپوستان از قاره اروپا و اسکان آنها در سرزمین پهناور امریکاست. خواننده به‌تدریج با شناخت کدی، خانواده و دوستانش، با جامعه آن زمان امریکا آشنا می‌شود. مهمترین بخش داستان، آشنایی کدی با سرخپوستی به‌نام «جان» است. در پی این دوستی، کدی موفق می‌شود از وقوع جنگی میان سرخپوستها و

کرد. گویی نویسنده نتوانسته از وقایع زندگی خود دل بکند و به تصویرسازی و موارد داستانی بپردازد. از طرف دیگر، فضا سازی و صمیمیت و حضور قهرمان دختر (که کمتر در قصه‌ها استفاده می‌شود) در خانواده‌ای هماهنگ و صمیمی با برخوردهای حساب شده، کار را جذاب و خواندنی کرده است. تقابل بین زندگی اشرافی و طبیعی و به تعبیری تقابل سیاسی بین انگلیس و امریکا که در برابر هم قرار گرفته و به جدایی امریکاییها از انگلیس منجر شد و دفاع از سرخپوستان و سیاهپوستان - هرچند که علی‌رغم مثبت دیدن آنها با نگاهی ترخم آمیز صورت گرفته، بویژه با توجه به اینکه امریکا موطن اصلی سرخپوستان بوده و هست - از دیگر نکات این کتاب به شمار می‌آید. نثر کتاب یکدست و ساده نیست و در جاهایی زمان وقوع ماجراها تغییر می‌کند. (نگاه کنید به صفحه ۷۲ پاراگراف آخر و صفحه ۹۷ و ۱۱۴).

تصویرهای این کتاب بسیار آکادمیک و قدرتمندانه‌اند و همین امر نیز باعث خشکی آنها شده است. تصویرگر کوشیده است تصاویری بسیار جدی و «بدون غلط» ارائه کند، اما محاسبات مکانیکی و آکادمیک او برای سازماندهی تصاویر، از صمیمیت آنها کاسته است.

سرهود کریسمس

• نویسنده: چارلز دیکنز

• مترجم: مهین دانشور

گروه سنی: ج - د. ناشر: نشر مرکز. تعداد: ۲۰۲۰ نسخه. ۱۱۴ صفحه. ۲۲۰ تومان.

آقای «اسکروچ» پیرمردی ثروتمند.

سفیدپوستها جلوگیری کند. این حرکت کدی و دست و پنجه نرم کردن او با حوادثی که هر از چند گاهی رخ می‌دهند، از او شخصیت مستقل و متکی به نفسی می‌سازد. در اثنای داستان، خواننده در می‌یابد که پدر کدی در خانواده‌ای وابسته به خاندان سلطنتی انگلستان متولد شده و تنها به سبب امتناع پدرش از ازدواج با دختری هم‌تراز خودش، از همه امتیازات خانواده اشرافی محروم شده است. این خانواده حتی وقتی در انتهای داستان با خبر می‌شوند که «پدر» تنها وارث ثروت بجا مانده از خاندان پدری است و تنها شرط دریافت این ارثیه، بازگشت و اسکان او در انگلستان تعیین شده است، از بازگشت به موطنی که دیگر با آن ارتباطی ندارد، پرهیز می‌کند و ترجیح می‌دهد که در سرزمین جدید بمانند و مشکلات خود را به تدریج حل کنند.

«کودکی کدی» داستان دخترکی

دردناک

پسرناماست که با همه جسارت‌هایش از خود دفاع می‌کند. نویسنده در پردازش شخصیت اصلی و دیگر شخصیت‌های قصه‌اش به خوبی عمل کرده است. شخصیتها به طوری مستقل از یکدیگر طراحی شده‌اند که باورپذیرند.

مدار داستان چون رُمانهای دیگر، حول محور حادثه نمی‌چرخد و تا اواسط کتاب، به ماجرای خاصی بر نمی‌خوریم و بحران ویژه‌ای مطرح نمی‌شود، تنها زندگی در دوره‌ای خاص بیان می‌شود.

داستان از نظر تکنیک یکدست نیست و درباره موضوعی واحد بحث نمی‌کند. در واقع کتاب مجموعه‌ای از خاطره‌های کودکی «کدی» است که ارتباط چندان با هم ندارند و حتی در برخی موارد می‌توان جای آنها را پس و پیش

سخت‌دل، تودار و تنهاست که قلبی از سنگ دارد. در آستانه سال نو که شهر غرق در شادی است، او خودش را در خودش زندانی کرده است. ناگهان در چند شب متوالی، ارواح مختلفی به سراغش می‌آیند و او را به گذشته، حال و آینده می‌برند. اسکروچ با مشاهده آنچه بر او گذشته و یا بر سرش خواهد آمد، متحول می‌شود و درهای زندگی را که خودش به آنها قفل زده، می‌گشاید و دوباره با مردم و زندگی آشتی می‌کند.

دردگاه «سرود کریسمس» داستانی زیبا و مصداقی روشن از رمان دینی است. فضا سازی داستان قابل باور است و مخاطبان بسیاری را به سوی خود جلب می‌کند. به نظر می‌رسد ناشران دولتی نیز باید به این نکته توجه کنند و نسبت به انتشار کتابهای ارزشمند و پرفروش، با تعداد بالا، ترغیب شوند، تا جایگاه و شأن این‌گونه کتابها در برابر کتابهای نامناسب، حفظ شود. ترجمه کتاب چندان قوی نیست و چاپ مکرر برخی داستانهای دلخواه مخاطبان به شکلها و صورتهای مختلف، از

حضور آثار بکرتر و تازه‌تر می‌کاهد. این کتاب از سوی نشر افق و دیگر ناشران نیز به تازگی چاپ شده است که البته این نمونه (از سوی انتشارات کتاب مریم) مفصل‌تر است و بیشتر به داستان پرداخته و مسائل حاشیه‌ای و گوناگونی را طرح کرده است. در آغاز کتاب نیز پس از مقدمه‌ای درباره سلسله کتابهای گزیده کتاب مریم، مختصری از زندگی چارلز دیکنز آمده که باعث آشنایی نوجوانان با نویسنده می‌شود.

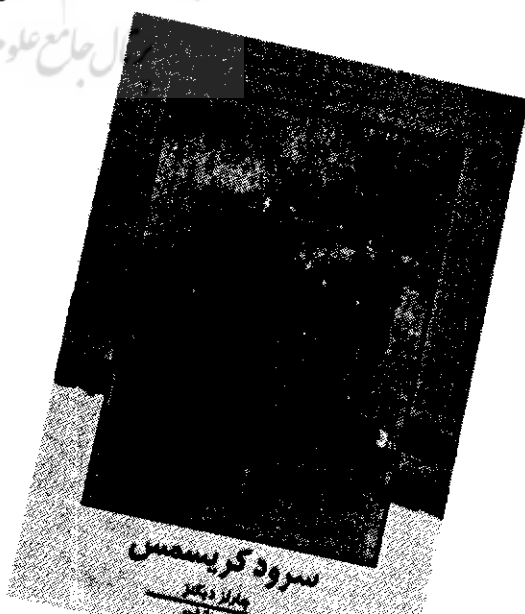
 طراحی‌های این کتاب قوی، اما ژورنالیستی و تکراری است. تعداد زیادی از خلاصه رمانهای مشهور جهان به همین شیوه نقاشی شده‌اند و در نتیجه این‌گونه تصویرگری به امری «روزمره» تبدیل شده است.

یک راه بهتر

- نویسنده: نورا حق پرست
- تصویرگر: مهشید مهاجر
- ویراستار: سراره وظیفه‌شناس

گروه سنی: الف - ب. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۵۰۰۰۰ نسخه. ۲۲ صفحه. رنگی. ۱۶۵۰ ریال.

موش کوچولو، در چاله‌ای می‌افتد که «پشمکی» خرگوش جنگل برای آزار دیگران کنده است. وقتی موش کوچولو با «سنجابک» صحبت می‌کند و می‌فهمد که او و بره آهوه هم در آن چاله افتاده‌اند. آنها تصمیم می‌گیرند که کار پشمکی را تلافی کنند، اما زمستان شروع می‌شود و آنها نمی‌توانند پشمکی را پیدا کنند. در این میان، «بال طلا» از ماجرا باخبر می‌شود و راه بهتری به آنها یاد می‌دهد و می‌گوید دانه

تصویرهای این کتاب بیش از حد ساده به نظر می‌رسند، اما تصویرگر موفق شده است تصاویری یکدست ارائه دهد. این امر شاید در ابتدا امتیاز برجسته‌ای به نظر نرسد، اما کم نیستند کتابهایی که در آنها هر تصویری ساز خودش را می‌زند و همخوانی تصویری بین اجزای تصویرها وجود ندارد، مثل تصویرهایی که بخشی از آنها طبیعت‌گرایانه و بخشی دیگر مثلاً با الهام از نقاشی سنتی ایرانی به وجود آمده‌اند. در این صورت حفظ یکپارچگی تصویری برای یک مجموعه، امتیاز بزرگی به‌شمار می‌آید و تصویرهای این کتاب، این امتیاز را کسب کرده‌اند.

گلها را جمع کنند و در گودالها بکارند. با آمدن بهار، پشمکی دشت را پر از گل و سبزه می‌بیند و از کار خود پشیمان می‌شود.

بزرگسالان

«یک راه بهتر» داستانی است ساده، اما با نگاهی بزرگسالانه که مفهومی از نسبیّت را با خود دارد و می‌خواهد بگوید: «از هر چیزی می‌توان هم خوب استفاده کرد و هم بد.» اگرچه آوردن گودال در مقابل گل جالب است، اما انتخاب کاشتن گل در گودالها شاعرانه، بزرگسالانه و دور از ذهن و دنیای کودکان است. داستان می‌توانست به‌جای برخورداری از نگاهی بسیار رسمی، با شوخی قشنگی پایان یابد. برای مثال، «خرگوش سر آخر به‌چاله‌ای می‌افتاد و در آن یک خوراکی می‌یافت و جانوران دیگر به‌او می‌گفتند که آن را برای تو گذاشته‌ایم، ولی دیگر از این کارها نکن!» مسئله اصلی داستان، انتقام است، اما به دلیل زاویه دید دانای کل، موضوع و نقشه انتقام از خواننده مخفی شده است. داستان اگرچه روان و ساده است و پرگویی ندارد و شخصیتها کودک‌پسند هستند، اما بهتر بود عناصر دقیق‌تری گزیده می‌شدند، مثلاً جای زنبور که عمرش طولانی نیست بهتر بود لاک‌پشت انتخاب می‌شد.

سرانجام داستان، از هنگامی که جانوران تخم گل را می‌کارند، معلوم می‌شود و تقریباً از صفحه ۱۴ کتاب به بعد، دست نویسنده رو می‌شود، حال آنکه بهتر بود با انتظارآفرینی بهتر، خواننده فکر می‌کرد جانوران تا آخر می‌خواهند انتقام بگیرند. در ضمن اگر از عنصر دیگری که نقش اساسی‌تر نسبت به نصیحت کردن داشت (مثل ابر) استفاده می‌شد، بهتر بود.

